

Ο δασικός χάρτης ως προϋπόθεση του Δασικού Κτηματολογίου*

Δημήτριος Η. Παπαστερίου

Ομότιμος Καθηγητής ΑΠΘ

Διάγραμμα

- I. Προλεγόμενα
- II. Εννοιολογική προσέγγιση δασικού χάρτη
- III. Αρμοδιότητες ΕΚΧΑ ΑΕ – Κατάρτιση Δασικού Χάρτη
- IV. Δασολόγιο
- V. Σχέσεις δασικού κτηματολογίου προς κτηματολογικό δασολόγιο

I. Προλεγόμενα

1 Ζητήματα που συνέχονται με το δασικό χάρτη¹ –και συνεπώς με το Δασικό Κτηματολόγιο– ρυθμίζονται σε ποικίλο βαθμό και ένταση, σε περισσότερα νομοθετήματα², όπως λ.χ. οι ν. 998/1979³, 2664/1998⁴, 3208/2003⁵, 3889/2010 και

* Η μελέτη έχει ως αντικείμενο ζητήματα του δασικού χάρτη ως στοιχείου στο οποίο βασίζεται το Δασικό Κτηματολόγιο. Οι αναπτύξεις βασίζονται στο ισχύον νομικό καθεστώς μέχρι και τον Απρίλιο 2015.

- 1 Η απεικόνιση γήινης εκτάσεως σε σμίκρυνση υπό μορφή χάρτη ανήκει, μεταξύ άλλων, στην επιστήμη της τοπογραφίας [X. Καλτσίκης/Α. Φωτίου, Γενική Τοπογραφία, σ. 12].
- 2 Σχετικά από την παλαιότερη νομοθεσία βλ.: ν. ΑΧΝ/1.8.1888, «Περί διακρίσεως και οριοθεσίας των δασών». (με διατάξεις για αποτελεσματισμό και οροθεσία των δασών), ν. 422/1.12/1914 «Περί καθορισμού της ιδιοκτησίας επί ιδιωτικών δασών», καθώς και το άρθρο 58 πδ της 14/21.11.1931 «Περί δασικών χαρτογραφήσεων». Επίσης: Το ΠΔ 1141/1980 «Περί χαρτογραφήσεων των δασών και δασικών εκτάσεων και Δασολογίου» (ΦΕΚ Α' 288/1980). (το οποίο προέβλεπε εκατό συνεργεία χαρτογραφήσεως, τα οποία ουδέποτε συνεστήθηκαν: Βλ. σχετικά: *Αρβανίτη*, Κτημ2020, σ. 193-200. *Ε. Σταματίου*, Δασολόγιο - Θεσμικό πλαίσιο, διοικητική παθογένεια και πρακτική στην Ελλάδα - Η διεθνής εμπειρία, ΠκΔ 2009 34 επ. *Παπαθανασόπουλο*, ΔΔασΟικ, σ. 135, υποσημ. 1,

- 3 Άρθρα 12 και 13. Τα άρθρα αυτά καταργήθηκαν ως εξής: Το άρθρο 12, με παράτιτλο «Χαρτογράφησης», καταργήθηκε από το άρθρο 28, παρ. 15, ν. 2664/1998. Το άρθρο 13, με παράτιτλο «Δασολόγιο», καταργήθηκε από την ίδια διάταξη.

Παραπέρα, βλ. ν. 248/1976 (ΦΕΚ Α' 6/1976) «Περί φύλλον καταγραφής, Μητρώου ιδιοκτησίας και οριοθεσίας των δασικών εκτάσεων και προστασίας των Δημοσίων δασικών εκτάσεων». Οι διατάξεις του νόμου αυτού καταργήθηκαν – πλην του άρθρου 31- από το άρθρο 28, παρ. 14, ν. 2664/1998.

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 28, παρ. 16, ν 2664/1998 «Οι κτηματικοί χάρτες που κα-

4164/2013. Κοινό χαρακτηριστικό των νομοθετημάτων αυτών είναι οι επεμβάσεις των μεταγενέστερων σε ρυθμίσεις των προγενέστερων, με αποτέλεσμα να αναδημιουργείται μια ομιχλώδης κατάσταση για το νομικό καθεστώς που κάθε φορά ισχύει, αλλά και να καθίσταται προβληματικός ο εντοπισμός του μεταβατικού σταδίου, κατά το οποίο ίσχυε ο προγενέστερος νόμος⁶. Αυτό που κυρίως (πρέπει να) ενδιαφέρει είναι η ρύθμιση της ουσιαστικής σχέσης μεταξύ δασικού χάρτη, δασολογίου και Εθνικού Κτηματολογίου και λιγότερο οι συνεχνιακές ή άλλες επιδιώξεις.

2 Με βάση τις ισχύουσες διατάξεις για την κτηματογράφηση και την κατάρτιση δασικών χαρτών⁷ είναι δυνατό να διακρίνονται τα δάση και οι δασικές εκτάσεις ως εξής:

- Εκτάσεις που κτηματογραφούνται και υπάρχει καταρτισμένος και κυρωμένος

ταρτίστηκαν βάσει του ν. 248/1976, ανεξάρτητα αν είναι προσωρινοί ή οριστικοί, παραμένουν σε ισχύ και διορθώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Από τη διόρθωσή τους οι παραπάνω χάρτες επέχουν θέση των προβλεπόμενων από το άρθρο 27 του παρόντος δασικών χαρτών. Οι διορθώσεις που επιβάλλονται ύστερα από αποφάσεις των δικαστηρίων ή από τις ρυθμίσεις του παρόντος επιφέρονται στους παραπάνω χάρτες από την υπηρεσία της παραγράφου 10 του άρθρου 28 του παρόντος.

- 4 Άρθρα 27 και 28. Κατά τον Παπαθανασόπουλο, ΔΔασΟικ, σ. 135, οι σχετικές ρυθμίσεις ουδέποτε εφαρμόστηκαν στην πράξη. Το άρθρο 27, υπό τον παράτιτλο «Δασικοί χάρτες» καταργήθηκε από το άρθρο 26, παρ. 1, ν. 3889/2010, ΦΕΚ Α' 182/14.10.2010, σύμφωνα με την οποία: «Όπου στις κείμενες διατάξεις γίνεται παραπομπή στο άρθρο αυτό, εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις των άρθρων 13 έως 22 του παρόντος κεφαλαίου».
- 5 Με τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 η σύνταξη δασολογίου ανάγεται σε υποχρέωση του Κράτους. Σε εκτέλεση αυτής της συνταγματικής υποχρέωσης εκδόθηκε ο ν. 3208/2003, υπό τον τίτλο «Προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπράγματων δικαιωμάτων επί δασών και εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις», με ρυθμίσεις για το δασολόγιο (όπως ο νόμος αυτός ισχύει μετά από τις τροποποιήσεις που επέφερε και ο ν. 4280/2014).
- 6 Η διοίκηση, συμπεριλαμβανομένων των δασικών οργάνων, αντιμετώπισε με ολιγωρία την κατάρτιση των δασικών χαρτών (και κατ' επέκταση τη σύνταξη δασολογίου). Ενδεικτική της όλης καταστάσεως είναι η ΣτΕ 2818/1997: «...Από τα παραπάνω αβίαστα ανάγεται ότι η κατάρτιση και θέση σε ισχύ του δασολογίου της χώρας αποτελεί υποχρέωση της Διοικήσεως που απορρέει ευθέως και αμέσως από την συνταγματική επιταγή της προστασίας των δασών (άρθρ. 24 Σ) και την αποστολή της Διοικήσεως να εκτελεί το Σύνταγμα και τους νόμους σύμφωνα με τη θεμελιώδη συνταγματική αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών και τη συνακόλουθη υποταγή της Διοικήσεως στο Σύνταγμα και το νόμο (άρθρα 26 Σ)... από το συνδυασμό των πιο πάνω συνταγματικών διατάξεων και αρχών στοιχειοθετείται μη νόμιμη παράλειψη της Διοικήσεως να καταρτίσει το δασολόγιο της χώρας μετά την άκαρπη πάροδο του εύλογου χρονικού διαστήματος, που απαιτείται γι' αυτό, προσβλητή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας με το ένδικο μέσο της αιτήσεως ακυρώσεως...».
- 7 Σε κάθε χάρτη – άρα και στο δασικό χάρτη – υπάρχει μια τοπογραφική αποτύπωση (ή τοπογραφική χαρτογράφηση), Πρόκειται για διαδικασία συλλογής ποικίλων δεδομένων με μετρήσεις, για επεξεργασία των δεδομένων αυτών και για απόδοσή τους: Χ. Καλτσίκης/Α. Φωτίου, Γενική Τοπογραφία, σ. 13 και 257-260.

δασικό χάρτης⁸.

- Εκτάσεις που κτηματογραφούνται, αλλά δεν υπάρχει καταρτισμένος και κυρωμένος δασικός χάρτης⁹.
- Εκτάσεις που δεν κτηματογραφούνται και υπάρχει καταρτισμένος και κυρωμένος δασικό χάρτης¹⁰.
- Εκτάσεις που δεν κτηματογραφούνται και δεν υπάρχει καταρτισμένος και κυρωμένος δασικός χάρτης¹¹.

3 Παραπέρα, με βάση τις ισχύουσες διατάξεις για το λειτουργούν Κτηματολόγιο, τα δάση και οι δασικές εκτάσεις διακρίνονται ως εξής:

Εκτάσεις που εντάσσονται στη ρυθμιστική εμβέλεια του ν. 2664/1998 και για τις οποίες υπάρχει καταρτισμένος δασικός χάρτης.

Εκτάσεις που εντάσσονται στη ρυθμιστική εμβέλεια του ν. 2664/1998 και για τις οποίες δεν υπάρχει καταρτισμένος δασικός χάρτης.

4 Εξάλλου, οι παραπάνω διακρίσεις μπορεί να εμπλουτισθούν με κριτήριο την υπαρξη ή την ανυπαρξία δασολογίου.

5 Σημαντικό είναι να επισημανθεί ότι με τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 προστέθηκε στο άρθρο 24, παρ. 1, Συντ τέταρτο εδάφιο, βάσει του οποίου η σύνταξη δασολογίου ανάγεται ρητά σε συνταγματική υποχρέωση του Κράτους¹².

Νομολογία:

«...από το συνδυασμό των πιο πάνω συνταγματικών διατάξεων και αρχών στοιχειοθετείται μη νόμιμη παράλειψη της Διοικήσεως να καταρτίσει το δασολόγιο της χώρας μετά την άκαρπη πάροδο του εύλογου χρονικού διαστήματος, που απαιτείται γι' αυτό, προσβλητή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας με το ένδικο μέσο της αιτήσεως ακυρώσεως...»¹³.

Σε εκτέλεση της συνταγματικής αυτής διατάξεως εκδόθηκε ο ν. 3208/2003 και ακολούθησαν οι ν. 3889/2010 και 4164/2013.

6 Οι αναπτύξεις που ακολουθούν βασίζονται κυρίως στις διατάξεις των άρθρων 13 έως 24 ν. 3889/2010, όπως αυτές ισχύουν μετά τις τροποποιήσεις και συμπληρώσεις που επέφερε ο ν. 4164/2013.

7 Συνοπτικά μπορεί να προβληθεί το ακόλουθο σχήμα σε σχέση με το δασικό χάρτη: Κατάρτιση <-> θεώρηση <-> ανάρτηση <-> αντιρρήσεις <-> κύρωση <->

8 Πρόκειται μάλλον για σπάνιες περιπτώσεις.

9 Οι περιπτώσεις αυτές προβάλλουν την εξαιρετική σημασία της κτηματογραφήσεως των δασών και δασικών εκτάσεων.

10 Οι εκτάσεις αυτές μπορεί να ενταχθούν στις σπάνιες περιπτώσεις.

11 Βλ. σχετικά *Ε. Σταματίου, ό.π.*, ΠκΔ 2009 34 επ.

12 *Παπαθανασόπουλος, ΔΔασΟικ, σ, 135-136.*

13 ΣτΕ 2818/1997, (υπό 7).

δημοσίευση <-> οριστικοποίηση <-> αναμόρφωση <-> εκ νέου κύρωση <-> εκ νέου δημοσίευση <-> κατάρτιση δασολογίου.

8 Το σχήμα αυτό για το δασικό χάρτη είναι πολύπλοκο. Στηρίζεται στις διαδοχικές αρμοδιότητες ποικίλων οργάνων. Για την εφαρμογή του απαιτεί παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος. Η κατάληξή του στη σύσταση δασολογίου είναι τουλάχιστον αμφίβολη.

9 Στον όλο αυτό μηχανισμό σημαντικότερη είναι η παρουσία της ΕΚΧΑ ΑΕ, καθώς και η συμμετοχή άλλων οργάνων όπως η Διεύθυνση Δασών, ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοικήσεως και οι ΕΠ.Ε.Α.

II. Εννοιολογική προσέγγιση του δασικού χάρτη

10 Δασικός χάρτης είναι ο χάρτης, στον οποίο απεικονίζονται ορισμένες δασικές περιοχές, σε καθορισμένο υλικό, που συμπληρώνεται από συγκεκριμένα στοιχεία. Δασικός χάρτης = απεικονισμένη δασική περιοχή.

11 Πρόκειται για τις δασικές περιοχές των παραγράφων 1, 2, 3, 4, και 5 του άρθρου 3 ν. 998/1979 (Α' 289)¹⁴, οι οποίες απεικονίζονται σε κατάλληλης κλίμακας αεροφωτογραφικό¹⁵ ή χαρτογραφικό υλικό, το οποίο συμπληρώνεται με τα φωτοερμηνευτικά στοιχεία των αεροφωτογραφιών και τα διαθέσιμα στοιχεία της δασικής υπηρεσίας (άρθρο 13, παρ. 1, ν. 3889/2010¹⁶).

12 Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό εννοιολογικά στοιχεία του δασικού χάρτη είναι τα ακόλουθα:

Απεικόνιση συγκεκριμένων δασικών περιοχών.

Η απεικόνιση αυτή γίνεται σε κατάλληλης κλίμακας αεροφωτογραφικό ή χαρτογραφικό υλικό.

Συμπλήρωση του υλικού αυτού με τα φωτοερμηνευτικά στοιχεία των αεροφωτογραφιών, καθώς και με τα διαθέσιμα στοιχεία της δασικής υπηρεσίας.

13 Ένα από τα κυρίαρχα ζητήματα είναι ο προσδιορισμός των δασικών περιοχών που πρέπει να απεικονίζονται σε κάθε δασικό χάρτη. Βάση για τον προσδιορισμό των δασικών περιοχών είναι η (παλαιότερη) αεροφωτογραφία.

14 Ενδεικτικά: Δάση, δασικές εκτάσεις, ορισμένες ασκεπείς εκτάσεις, οι κηρυγμένες δασωτές ή αναδασωτές εκτάσεις.

15 Βλ. σχετικά *Μ. Καρτέρη*, Δασική αεροφωτογραφία², με ιδιαίτερη αναφορά στην φωτοερμηνεία και χαρτογράφηση (σ. 243 επ.).

16 Το άρθρο 3, όπως είχε τροποποιηθεί από το άρθρο 55 ν. 4030/2011, ΦΕΚ Α' 249, αντικαταστάθηκε από την παρ. 1 άρθρου 7 ν. 4164/2013, ΦΕΚ Α' 156/9.7.2013. Βλ. και άρθρο 13 του αυτού νόμου (μεταβατικές διατάξεις). Βλ. σχετικά, και ΥΑ 199284/707/ 14.12.2010 (ΦΕΚ Β' 2159/31.12.2010).

III. Αρμοδιότητες ΕΚΧΑ ΑΕ – Κατάρτιση Δασικού Χάρτη

A. Γενικά

1. Οι αρμοδιότητες της ΕΚΧΑ ΑΕ

14 Για όλες τις παρακάτω ενέργειες-στάδια του δασικού χάρτη αρμόδια είναι η ΕΚΧΑ ΑΕ (άρθρο 13, παρ. 3, εδ. α', ν. 3889/2010). Ειδικότερα, η ΕΚΧΑ ΑΕ έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

Κατάρτιση δασικού χάρτη, συμπλήρωση, διόρθωση, ανάρτηση, παραλαβή, τήρηση, καταχώριση, επεξεργασία, προετοιμασία εξετάσεως αντιρρήσεων κατά του περιεχομένου του δασικού χάρτη που αναρτήθηκε, καθώς και αναμόρφωση.

15 Ιδιαίτερα πρέπει να τονισθεί η μετακύλιση σημαντικότερων αρμοδιοτήτων στην ΕΚΧΑ ΑΕ σε σχέση με θεμελιώδη ζητήματα του Δασικού Δικαίου, μετακύλιση που δικαιολογεί απόλυτα τη διαπίστωση ότι η ΕΚΧΑ ΑΕ ανάγεται σε σημαντικό παράγοντα του δασικού γίνεσθαι στη χώρα μας, έχοντας ευρύτατες και αποφασιστικές αρμοδιότητες κατά το υφιστάμενο Δασικό Δίκαιο και ειδικότερα στον τομέα της προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων.

Στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4164/2013 σημειώνονται σχετικά τα εξής (υπό Ι, Γ):

«Εισάγονται αλλαγές στη διαδικασία κατάρτισης και κύρωσης του δασικού χάρτη, όπως μέχρι σήμερα ρυθμίζεται στο Κεφ. Β του Ν. 3889/2010. Σκοπός των αλλαγών αυτών είναι η επιτάχυνση της διαδικασίας κύρωσης έχοντας ήδη εμπειρία από την εφαρμογή του νόμου.

Με τις προβλεπόμενες αλλαγές ανατίθεται η αρμοδιότητα για την κατάρτιση, τη συμπλήρωση και τη διόρθωση του δασικού χάρτη, την ανάρτησή του, την παραλαβή του, την τήρησή του, την καταχώριση, επεξεργασία και προετοιμασία εξέτασης των αντιρρήσεων στην εταιρεία «ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε.», όπως αυτή μετονομάζεται. Με τον τρόπο αυτόν επιτυγχάνεται η επιτάχυνση στη διοικητική διαδικασία κύρωσης του δασικού χάρτη και στη διαγωνιστική διαδικασία για την ανάθεση των μελετών δασικών χαρτών έως την κύρωσή τους (ενιαίο φυσικό και οικονομικό αντικείμενο). Συγκεκριμένα προβλέπεται η διενέργεια της ανάρτησης του δασικού χάρτη από την εταιρεία «ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε.», όπως αυτή μετονομάζεται, σε περίπτωση που η Δ/νση Δασών για λόγους υπηρεσιακούς, όπως υποστελέχωσης, δεν προβεί στη θεώρηση εντός προθεσμίας πέντε (5) μηνών από την υποβολή του σε αυτή του δασικού χάρτη. Στην περίπτωση αυτή η αρμόδια Διεύθυνση Δασών και το αρμόδιο Δασαρχείο παρεμβαίνουν στη διαδικασία μέσω της υποβολής αντιρρήσεων κατά του δασικού χάρτη που αναρτήθηκε.

Επιπλέον η διαδικασία επιτάχυνσης της κύρωσης του δασικού χάρτη επιτυγχάνεται με την άμεση υποβολή του δασικού χάρτη στον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας προς κύρωση των εκτάσεων, για τις οποίες δεν υποβλήθηκαν αντιρρήσεις μετά την αποτύπωση των σχετικών ορίων επί των χαρτών από την εταιρεία «ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α.Ε.», όπως αυτή μετονομάζεται. Οι ανωτέρω ρυθμίσεις δεν θίγουν τις αρμοδιότητες και την εκ του νόμου ευθύνη των Διευθύνσεων Δασών για την προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων».¹⁷

2. Ιδιωτικά γραφεία εκπονήσεως μελετών

16 Η κατάρτιση του δασικού χάρτη, καθώς και ένα σύνολο ενεργειών μπορεί να εκτελείται από ιδιωτικά γραφεία εκπονήσεως δασικών μελετών, μετά από σχετική ανάθεση από την ΕΚΧΑ ΑΕ¹⁸. Πρόκειται για το ίδιο σύστημα προσφυγής σε ιδιωτικά γραφεία, το οποίο υιοθετείται και κατά την κτηματογράφηση στο πλαίσιο του ν. 2308/1995.

Γ. Στάδια κατάρτισεως δασικού χάρτη μέχρι σύνταξη δασολογίου

1. Χορήγηση υλικού για κατάρτιση δασικών χαρτών

17 Η εταιρεία «ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε.» –από τη θέση σε ισχύ του ν. 4164/2013 η ΕΚΧΑ ΑΕ– χορηγεί υποχρεωτικά στη Διεύθυνση Δασικών Χαρτών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, πριν την ανάρτηση των προσωρινών στοιχείων της κτηματογραφήσεως, το αεροφωτογραφικό και χαρτογραφικό υλικό, το οποίο έχει στη διάθεσή της, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για την κατάρτιση των δασικών χαρτών, κατά τις ισχύουσες τεχνικές προδιαγραφές¹⁹. Το απαραίτητο αυτό υλικό συγκεντρώνεται από τους τοπογράφους μηχανικούς σε συνεργασία με τους δασολόγους, συνεργασία στην οποία οφείλεται και το όλο σύστημα υποδομής που διαθέτει η ΕΚΧΑ ΑΕ.

2. Οριοθέτηση και κατάρτιση δασικών χαρτών

18 Για την κατάρτιση των δασικών χαρτών αναγκαία είναι η οριοθέτηση των δασών και των δασικών εκτάσεων. Σε σχέση με την οριοθέτηση αυτή χρήσιμα είναι τα ακόλουθα στοιχεία:

«Έχει πραγματοποιηθεί μια προκαταρκτική οριοθέτηση των δασών και των δασικών εκτάσεων με βάση αεροφωτογραφίες του 1945/1960 και πρόσφατα χαρτογραφικά υπόβαθρα για το σύνολο της χώρας. Το παραγόμενο προϊόν θα αποτελέσει ένα πρόδρομο προϊόν για την κατάρτιση του δασικού χάρτη, ενώ αποτελεί την πλέον έγκυρη και τεκμηριωμένη προσέγγιση αναφορικά με την κάλυψη της χώρας από δάση και δασικές εκτάσεις. Ήδη, η χρήση των παραδοτέων του έργου στο πλαίσιο κατάρτισε-

17 Ήδη αναδύονται τα πρώτα στοιχεία μιας αντίθετης νομοθετικής κατευθύνσεως.

18 Άρθρο 13, παρ. 3, εδ. β', ν. 3889/2010 (Α' 162). όπως ισχύει βάσει του άρθρου 7, παρ. 1, ν. 4164/2013.

19 Άρθρο 2β ν. 2308/1995. Το άρθρο 2β προστέθηκε με την παρ. 7α άρθρ. 1, ν. 3481/2006, ΦΕΚ Α' 162/2.8.2006. Βλ. σχετικά Παπαστερίου, ΚτημΔ, Β § 4, αρ. 1 και 2.

ως των δασικών χαρτών για το υπόλοιπο της χώρας επιφέρει μείωση του κόστους του έργου κατά 30%²⁰».

Επισημαίνονται ορισμένα προγράμματα που φανερώνουν την εξέλιξη της καταρτίσεως δασικών χαρτών κατά τα έτη 1997, 2008, 2010 και 2011. Με την ολοκλήρωσή τους θα έχουν καταγραφεί 50 εκατ. Στρέμματα δασικής εκτάσεως που αντιστοιχούν στο 62, 3 % της συνολικής εκτιμώμενης δασικής εκτάσεως της χώρας²¹.

3. Θεώρηση δασικού χάρτη

19 Μετά την κατάρτιση του δασικού χάρτη υπάρχει το στάδιο της θεωρήσεώς του. Αρμοδιότητα θεωρήσεως του καταρτισμένου δασικού χάρτη απονέμεται στην οικεία Διεύθυνση Δασών.

Ζήτημα μπορεί να προκύψει, αν πράγματι η κατάρτιση, θεώρηση και κύρωση δασικού χάρτη είναι αναπόφευκτες διαδικασίες, κυρίως αν ο καταρτισμένος δασικός χάρτης πρέπει και να θεωρηθεί και να κυρωθεί. Ας πάρουμε για παράδειγμα τη δικαιοπραξία ακινήτων. Η δικαιοπραξία αυτή καταρτίζεται, χωρίς να υπάρχει παραπέρα ανάγκη για θεώρηση και κύρωσή της.

4. Διόρθωση και συμπλήρωση δασικού χάρτη

20 Δεν αποκλείεται όμως ο δασικός χάρτης να μην είναι άψογος, αλλά να περιέχει σφάλματα (οπότε τίθεται ζήτημα διορθώσεως των σφαλμάτων) ή να μην είναι πλήρης (οπότε τα ενυπάρχοντα κενά πρέπει να συμπληρωθούν). Στις περιπτώσεις αυτές η Διεύθυνση Δασών προβαίνει στις απαιτούμενες διορθώσεις και συμπληρώνει τα τυχόν υπάρχοντα κενά.

Ακολουθεί (εκ νέου) θεώρηση του διορθωμένου και συμπληρωμένου δασικού χάρτη²².

5. Ανάρτηση δασικού χάρτη

21 Η ανάρτηση του δασικού χάρτη είναι ένα εξαιρετικό γεγονός δημοσιοποιήσεώς του.

Στο νόμο ορίζεται ότι «Στη συνέχεια ο δασικός χάρτης αναρτάται με απόφαση της εταιρείας «ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», όπως αυτή μετονομάζεται, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 14» (άρθρο 13, παρ. 4, εδ. γ', ν. 3889/2010).

Η ανάρτηση του δασικού χάρτη είναι υποχρεωτική και γίνεται κατά τον τρόπο που ορίζεται στο νόμο σε ορισμένο τόπο και χρόνο. Η διαδικασία της αναρτήσεως του δασικού χάρτη λειτουργεί (και) ως διαδικασία δημόσιου ελέγχου της νομιμότητας

20 ΕπιχειρΣχΚτημ 2012, υπό 1. 3. 4. Βλ. σχετικά Παπαστερίου, ΚτημΔ, Β § 4, αρ. 3.

21 Αρβανίτης, Κτημ2020, σ. 195-196

22 Άρθρο 13, παρ. 4, εδ. β', ν. 3889/2010.

των στοιχείων που εμπεριέχονται στο δασικό χάρτη. Υπενθυμίζουμε ότι στο άρθρο 14, παρ. 1, εδ. α' και β', ν. 3889/2010 προβλέπεται ηλεκτρονική ανάρτηση του δασικού χάρτη²³.

6. Ηλεκτρονική ανάρτηση δασικού χάρτη-Γραφείο αναρτήσεως δασικού χάρτη

22 Με απόφαση της ΕΚΧΑ ΑΕ συγκροτείται Γραφείο Αναρτήσεως Δασικού Χάρτη και ορίζεται η έδρα του²⁴. Σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές του Γραφείου αυτού γίνεται η ανάρτηση του δασικού χάρτη. Η ίδια ανάρτηση γίνεται σε αντίστοιχους ηλεκτρονικούς υπολογιστές στα γραφεία της οικείας Διεύθυνσης Δασών, στο οικείο Δασαρχείο και στα δημοτικά και τοπικά δημοτικά ή διαμερισματικά καταστήματα των οικείων πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

7. Ανακοίνωση για την ανάρτηση του δασικού χάρτη. Πρόσκληση για υποβολή αντιρρήσεων

23 Δημοσίευση ανακοινώσεως για την ανάρτηση του δασικού χάρτη γίνεται στις ακόλουθες ιστοσελίδες:

- του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, της οικείας Αποκεντρωμένης Διοικήσεως και
- της ΕΚΧΑ ΑΕ.

24 Στην ίδια δημοσίευση ενυπάρχει πρόσκληση για υποβολή αντιρρήσεων²⁵ κατά του αναρτημένου δασικού χάρτη.

Η δημοσίευση της παραπάνω ανακοινώσεως με το διπλό περιεχόμενο της πρέπει να γίνεται και σε δύο ημερήσιες εφημερίδες πανελλαδικής κυκλοφορίας και μια τοπική και να αποστέλλεται προς ανακοίνωση στην ΕΡΤ (ΝΕΡΙΤ) και σε ένα τοπικό τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό σταθμό.

8. Δικαίωμα ασκήσεως αντιρρήσεων – Προθεσμία

25 Στο νόμο εισάγεται δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων κατά του περιεχομένου του δασικού χάρτη²⁶.

Οι αντιρρήσεις είναι γνωστό μέσο αποκαταστάσεως της ορθότητας στο πεδίο του

23 *Αρβανίτης*, Κτημ2020, σ. 197.

24 Η πρόβλεψη για τη σύσταση Γραφείων Αναρτήσεως Δασικών Χαρτών κρίνεται και υπερβολική και πολυτελής.

25 *Αρβανίτης*, Κτημ2020, σ. 198.

26 Το δικαίωμα ασκήσεως αυτών των αντιρρήσεων δεν πρέπει να συγχέεται με το δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων στον Κτηματολογικό Δικαστή κατά το άρθρο 16 ν. 2664/1998. Βλ. σχετικά *Παπαστερίου*, ΚτημΔ, Γ § 19, αρ. 40 επ. Πρόσφατα: *Διαμαντόπουλος*. Η δίκη των αντιρρήσεων ενώπιον του κτηματολογικού δικαστή, (2015), αρ. 311 επ. (με εκτενή ανάπτυξη στο πλαίσιο του Κτηματολογικού Δικονομικού Δικαίου),

Κτηματολογικού Δικαίου²⁷. Οι αντιρρήσεις αποτελούν ένα δικονομικό κτηματολογικό μέσο, βάσει του οποίου οι κοινωνοί του δικαίου έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν στην αρμόδια δικαστική αρχή (τον Κτηματολογικό Δικαστή) συγκεκριμένες αιτιάσεις κατά ενεργειών ή παραλείψεων της κτηματολογικής αρχής (του Προϊσταμένου του Κτηματολογικού Γραφείου) και αποσκοπούν στην αποκατάσταση της ορθότητας κατά το Κτηματολογικό Δίκαιο²⁸.

26 Το δικαίωμα ασκήσεως αντιρρήσεων κατά του περιεχομένου του δασικού χάρτη είναι διαφορετικό ανά περίπτωση, ως προς το περιεχόμενό του, την αποστολή του και τα έννομα αποτελέσματα στα οποία μπορεί να καταλήξει.

27 Υπενθυμίζουμε ότι δασικός χάρτης είναι ο χάρτης, στον οποίο απεικονίζονται οι δασικές περιοχές των παραγράφων 1, 2, 3, 4, και 5 του άρθρου 3 ν. 998/1979 (Α' 289) σε κατάλληλης κλίμακας αεροφωτογραφικό ή χαρτογραφικό υλικό, το οποίο συμπληρώνεται με τα φωτοερμηνευτικά στοιχεία των αεροφωτογραφιών και τα διαθέσιμα στοιχεία της δασικής υπηρεσίας (άρθρο 13, παρ. 1, ν. 3889/2010²⁹).

28 Έχοντας αυτό το περιεχόμενο ο δασικός χάρτης, μπορεί να εμφανίζει ποικίλες ατέλειες, στην αποκατάσταση των οποίων στοχεύει το συγκεκριμένο δικαίωμα αντιρρήσεων. Ειδικότερα, ο δασικός χάρτης:

- Μπορεί να μην είναι πλήρης, οπότε με τις αντιρρήσεις μπορεί να αποκατασταθεί η πληρότητα³⁰.
- Μπορεί να μην είναι ακριβής, οπότε με τις αντιρρήσεις μπορεί να αποκατασταθεί η ακρίβεια³¹.

27 Παπαστερίου, ΚτημΔ, Α § 8, αρ. 30: Οι προβλεπόμενες στο Κτηματολογικό Δίκαιο περιπτώσεις υποβολής αντιρρήσεων επιτρέπουν την επανεξέταση αποφάσεων, που έχουν ληφθεί σε πρώτο βαθμό από την αρμόδια κτηματολογική αρχή (λ.χ. της αρνητικής αποφάσεως του Προϊσταμένου του Κτηματολογικού Γραφείου), ενώπιον νέου οργάνου, όπως είναι ο Κτηματολογικός Δικαστής).

28 Παπαστερίου, ΚτημΔ, Γ § 19, αρ. 29₄₆: Οι αντιρρήσεις εντάσσονται σε ένα σύστημα προστασίας των κοινωνών του δικαίου (βλ. σχετικά Γ. Διαμαντόπουλο, Δικη Αντιρρ, ό. π.), το οποίο πρέπει να διακρίνεται από τις διοικητικές προσφυγές (για τις οποίες βλ. ενδεικτικά Σπηλιωτόπουλο, ΕγγΔιοκΔικ¹⁴, Ι, αρ. 251. Στο σύστημα αυτό εντάσσονται οι διατάξεις που παρέχουν σχετικό δικαίωμα προς υποβολή αντιρρήσεων. Για παράδειγμα, αντιρρήσεις προβλέπονται και κατά του χαρακτηρισμού εκτάσεως ως δασικής (ΣτΕ 300/2012, ΝΟΜΟΣ).

29 Το άρθρο 13, όπως είχε τροποποιηθεί από το άρθρο 55 ν. 4030/2011, ΦΕΚ Α' 249, αντικαταστάθηκε από την παρ. 1 άρθρου 7 ν. 4164/2013, ΦΕΚ Α' 156/9.7.2013. Βλ. και άρθρο 13 του αυτού νόμου (μεταβατικές διατάξεις). Βλ. σχετικά, και ΥΑ 199284/707/14.12.2010 (ΦΕΚ Β' 2159/31.12.2010).

30 Ενδεικτικά, τέτοια μπορεί να είναι η περίπτωση, όπου μια περιοχή με δασικό χαρακτήρα δεν εμφανίζεται στο δασικό χάρτη εν όλω ή εν μέρει.

31 Για παράδειγμα, τέτοια μπορεί να είναι η περίπτωση μιας περιοχής, τα όρια της οποίας δεν αποτυπώνονται με ακρίβεια ή από τη δήλωση προξενείται σύγχυση.

- Μπορεί να μην είναι σαφής, οπότε με τις αντιρρήσεις μπορεί να αποκατασταθεί η σαφήνεια³².

29 Στο νόμο ορίζονται σχετικά τα ακόλουθα: «1. Κατά του περιεχομένου του δασικού χάρτη που αναρτήθηκε επιτρέπεται η υποβολή αντιρρήσεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία εξήντα (60) ημερών και σύμφωνα με τα οριζόμενα στην πρόσκληση υποβολής αντιρρήσεων, η οποία αρχίζει από την τελευταία δημοσίευση της σχετικής πρόσκλησης στον τύπο»³³ (άρθρο 15, παρ.1, εδ. α', ν. 3889/2010).

Η προθεσμία αυτή παρεκτείνεται για είκοσι (20) ημέρες για τα πρόσωπα της παραγράφου 2 που κατοικούν μόνιμα ή διαμένουν στην αλλοδαπή.

Για την υποβολή των αντιρρήσεων καταβάλλεται υποχρεωτικά ειδικό τέλος, το ύψος του οποίου καθορίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 22³⁴.

Έναρξη ισχύος από τη δημοσίευση του νόμου αυτού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (άρθρο 15, παρ.1, εδ. α'- δ', ν. 3889/2010, όπως ισχύει).

9. Επεξεργασία αντιρρήσεων- Διάκριση των περιοχών με βάση την υποβολή αντιρρήσεων

30 Η επεξεργασία των αντιρρήσεων γίνεται από την ΕΚΧΑ ΑΕ. Το κτηματολογικό αυτό όργανο διακρίνει τις περιοχές για τις οποίες δεν υποβλήθηκαν αντιρρήσεις από τις περιοχές για τις οποίες υποβλήθηκαν αντιρρήσεις.

31 Από το σημείο αυτό και μετά βαίνουν δυο παράλληλες διαδικασίες, μια διαδικασία για τις περιοχές για τις οποίες δεν ασκήθηκαν αντιρρήσεις και μια διαδικασία για τις περιοχές για τις οποίες ασκήθηκαν αντιρρήσεις. Οι παράλληλες αυτές διαδικασίες προβάλλουν την πολυπλοκότητα του όλου ζητήματος με αντικείμενο τους δασικούς χάρτες και το δασολόγιο υπό το πρίσμα του Εθνικού Κτηματολογίου.

32 Η ΕΚΧΑ ΑΕ αποτυπώνει στο δασικό χάρτη με πράσινο περίγραμμα και πράσινη διαγράμμιση τις εκτάσεις, για τις οποίες δεν υποβλήθηκαν αντιρρήσεις. Η ίδια εταιρεία διαβιβάζει στον αρμόδιο Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοικήσεως το δασικό χάρτη με αποτυπωμένες τις εκτάσεις για τις οποίες δεν ασκήθηκαν αντιρρήσεις.

32 Λ.χ. τέτοια μπορεί να είναι η περιοχή, για την οποία δεν προκύπτει με σαφήνεια αν πρόκειται για δάσος ή δασική έκταση.

33 Το πρώτο εδάφιο της παρ.1 αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 άρθρου 55 ν. 4030/2011, ΦΕΚ Α' 249/25.11.2011.

34 Βλ. σχετικά την ΥΑ 115451/24/2011 (ΦΕΚ Β' 24/20.1.2011) «Καθορισμός ειδικού τέλους για την άσκηση αντιρρήσεων της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 3889/2010 (ΦΕΚ 182 Α') κατά του περιεχομένου αναρτημένου δασικού χάρτη».

10. Εξέταση αντιρρήσεων από ΕΠ.Ε.Α. (άρθρο 18 ν. 3889/2010³⁵)

33 Στο νόμο προβλέπεται συγκρότηση ενός νέου ειδικού οργάνου, των τριμελών Επιτροπών Εξετάσεως Αντιρρήσεων (ΕΠ.Ε.Α.). Οι Επιτροπές αυτές συγκροτούνται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοικήσεως στην έδρα της οικείας Διευθύνσεως Δασών, εκτός εάν καθορισθεί διαφορετική έδρα με την απόφαση συγκροτήσεως³⁶.

Στην αρμοδιότητα των παραπάνω Επιτροπών ανήκει η εξέταση των αντιρρήσεων που υποβλήθηκαν για σφάλματα του δασικού χάρτη.

11. Ζητήματα ιδιοκτησίας κατά τη διαδικασία αντιρρήσεων

34 Σημαντικό είναι να τονισθεί η σωστή επιλογή του νόμου, σύμφωνα με την οποία κατά τη διαδικασία των αντιρρήσεων (που είναι μια διοικητική διαδικασία):

- α) δεν εξετάζονται θέματα ιδιοκτησίας, με μόνη εξαίρεση όταν αυτό είναι αναγκαίο για την απόδειξη του έννομου συμφέροντος και
- β) δε θίγονται ιδιοκτησιακά δικαιώματα του Δημοσίου ή ιδιωτών.

12. Απόφαση των ΕΠ.Ε.Α.

35 Οι ΕΠΕΑ είναι υποχρεωμένες να εκδώσουν απόφαση επί των αντιρρήσεων μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών, η οποία μπορεί να παραταθεί για άλλου δύο μήνες όπως ο νόμος ορίζει.

«7. Οι ΕΠ.Ε.Α. αποφαίνονται για τις αντιρρήσεις εντός προθεσμίας τεσσάρων (4) μηνών από τη διαβίβαση τους προς αυτές. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται για δύο (2) επιπλέον μήνες με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ύστερα από σχετικό αίτημα του Προέδρου της ΕΠ.Ε.Α.

35 Το άρθρο 18, όπως είχε τροποποιηθεί από το άρθρο 55 ν. 4030/2011, ΦΕΚ Α' 249, αντικαταστάθηκε από την παρ. 5 άρθρου 7 ν. 4164/2013, ΦΕΚ Α' 156/9.7.2013. Βλ. και άρθρο 13 του αυτού νόμου (μεταβατικές διατάξεις).

Παραπέρα, με το άρθρο 13, παρ. 3 και 4, ν. 4164/2013, ΦΕΚ Α 156, ορίζεται ότι:

«3. Οι διατάξεις του ν. 3889/2010, όπως τροποποιούνται και συμπληρώνονται με το άρθρο 7 του παρόντος νόμου, εφαρμόζονται τόσο στις μελέτες κατάρτισης δασικών χαρτών που έχουν προκηρυχθεί πριν από τη θέση του νόμου αυτού σε ισχύ όσο και στις μελλοντικές.

Οι ανωτέρω τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του ν. 3889/2010 που εισάγονται με το άρθρο 7 του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στις περιοχές για τις οποίες ο δασικός χάρτης έχει ήδη αναρτηθεί.

4. Με την επιφύλαξη των διατάξεων για την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου και των κατ' εξουσιοδότηση των νόμων 2308/1995 και 2664/1998 εκδοθεισών κανονιστικών πράξεων κάθε διάταξη αντίθετη στο νόμο αυτόν καταργείται».

36 Αρβανίτης, Κτημ2020, σ. 198-199.

13. Συμπλήρωση και διόρθωση δασικού χάρτη βάσει αποφάσεων ΕΠ.Ε.Α.

36 Η ΕΚΧΑ ΑΕ συμπληρώνει και διορθώνει το δασικό χάρτη που κυρώθηκε σύμφωνα με το άρθρο 17, παρ. 3, ν. 3889/2010 με βάση τις αποφάσεις των ΕΠ.Ε.Α., οι οποίες εκδόθηκαν για τις αντιρρήσεις που ασκήθηκαν.

14. Υποβολή δασικού χάρτη στο Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοικήσεως – Κύρωση – Δημοσίευση στην ΕτΚ

37 Ο διορθωμένος και συμπληρωμένος δασικός χάρτης υποβάλλεται από την ΕΚΧΑ ΑΕ στο Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοικήσεως.

Με απόφασή του ο δασικός χάρτης κυρώνεται στο σύνολο του³⁷.

Η ίδια απόφαση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την υποβολή του.

38 Στη συνέχεια ο κυρωμένος δασικός χάρτης αποστέλλεται και φυλάσσεται στην οικεία Διεύθυνση δασών.

Αντίγραφα του κυρωμένου δασικού χάρτη σε ψηφιακή διανυσματική μορφή αποστέλλονται άμεσα πέρα από την οικεία διεύθυνση δασών και στην Ειδική Γραμματεία Δασών³⁸.

15. Κατάρτιση και κύρωση δασικού χάρτη και κατάρτιση Εθνικού Κτηματολογίου

39 Οι διαδικασίες κατάρτισεως και κυρώσεως του δασικού χάρτη συνυπάρχουν με τις διαδικασίες κατάρτισεως του Εθνικού Κτηματολογίου. Λόγω της συνυπάρξεως αυτής το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις παρ. 6 και 7 άρθρου 28 ν. 2664/1998. Σύμφωνα με αυτές:

40 «6. Στις περιοχές που καταρτίστηκε και κυρώθηκε ο δασικός χάρτης, αλλά δεν άρχισε η διαδικασία κατάρτισης του Εθνικού Κτηματολογίου, οι εμπράγματα αξιώσεις τρίτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων εξετάζονται, μετά από αίτησή τους από την οικεία δασική υπηρεσία, κατά τις κείμενες διατάξεις. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης η περαιτέρω διεκδίκηση των δικαιωμάτων από τον ενδιαφερόμενο γίνεται κατά την παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου.

41 7. Στις περιοχές που δεν καταρτίστηκε ακόμη ο δασικός χάρτης, οι αμφισβητήσεις για το δασικό ή μη χαρακτήρα των εκτάσεων επιλύονται με τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979».

37 Βλ. Μ. Χαϊνταρλή, Το πολύπλοκο εγχείρημα κύρωσης των δασικών χαρτών του ν. 3889/2010, ΠκΔ 2011 596 επ.

38 Αρβανίτης, Κτημ2020, σ. 199.

42 Σε περίπτωση αμφισβητήσεως ορίων των μη δημόσιων εκτάσεων ισχύουν τα ακόλουθα:

«Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες αμφισβητούνται τα αναγραφόμενα όρια των μη δημόσιων εκτάσεων, ο καθορισμός τους στο έδαφος και στο χάρτη γίνεται από την αρμόδια επιτροπή αποτελεσματισμού του άρθρου 73 του ν. 998/1979, όταν οι εκτάσεις συνορεύουν με δημόσιες εκτάσεις ή από τα τακτικά δικαστήρια, όταν συνορεύουν με ιδιωτικές»³⁹.

16. Παύση ισχύος του άρθρου 8 ν. 998/1979

43 Στις περιοχές που κηρύσσονται υπό κτηματογράφηση και στις οποίες έχουν συγκροτηθεί οι Επιτροπές Ενστάσεων του άρθρου 7 του ν. 2308/1995 (Α' 114), καθώς και στις περιοχές για τις οποίες καταρτίστηκε και κυρώθηκε ο δασικός χάρτης, οι διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 998/1979 παύουν να ισχύουν και τα προβλεπόμενα από αυτές συμβούλια παύουν να λειτουργούν (άρθρο 28, παρ. 13, ν. 2664/1998⁴⁰).

17. Ειδικό τμήμα Δασικών Χαρτογραφήσεων

44 Στις Διευθύνσεις Δασών των νομών και των περιφερειών συνιστάται ειδικό

39 Άρθρο 28, παρ. 8, ν. 2664/1998.

Στην επόμενη παράγραφο του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι «Για την οργάνωση, το συντονισμό, τη φωτογραμμετρική, χαρτογραφική και μηχανογραφική υποστήριξη και τον έλεγχο των εργασιών που αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 27 και 28 του παρόντος, η Διεύθυνση Δασικού Κτηματολογίου, Δασολογίου, Χαρτογράφησης, Απογραφής και Ταξινόμησης Δασών και Δασικών Εκτάσεων της Γενικής Γραμματείας Δασών και Δασικών Εκτάσεων της Γενικής Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, που συστήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 1 του π.δ. 46/1991 "Συμπλήρωση και τροποποίηση διατάξεων του π.δ. 402/1988 "Οργανισμός του Υπουργείου Γεωργίας" (ΦΕΚ 25 Α') μετονομάζεται σε Διεύθυνση Δασικών Χαρτών».

40 Στα υπόλοιπα εδάφια της παρ. 13, άρθρου 28 ν. 2664/1998 ορίζονται τα ακόλουθα:

«Εκκρεμείς ενώπιον των Συμβολίων Ιδιοκτησίας Δασών (Σ.Ι.Δ.) και των Αναθεωρητικών Συμβολίων Ιδιοκτησίας Δασών (Α.Σ.Ι.Δ.) υποθέσεις αναγνώρισης εμπραγμάτων δικαιωμάτων σε δάση, δασικές εκτάσεις και δημόσιων εκτάσεων των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, όπως ισχύει, ολοκληρώνονται, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 998/1979.

Μετά την έκδοση των σχετικών γνωμοδοτήσεων παύει η λειτουργία των ανωτέρω Συμβολίων.

Η διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 998/1979 παραμένει σε ισχύ, μόνον όσον αφορά τη συγκρότηση του Αναθεωρητικού Συμβουλίου Ιδιοκτησίας Δασών, το οποίο διατηρείται μόνο για τη συγκρότηση του Μικτού Γνωμοδοτικού Συμβουλίου της παρ. 7 του άρθρου 25 του α.ν. 1539/1938.

Υποθέσεις αναγνώρισης εμπραγμάτων δικαιωμάτων, που εκκρεμούν ενώπιον των Σ.Ι.Δ., κατά τη συγκρότηση, στις υπό κτηματογράφηση περιοχές, των Επιτροπών Ενστάσεων του άρθρου 7 του ν. 2308/1995 μπορούν, μετά από αίτηση του ιδιώτη που αξιώνει το εμπράγματο δικαίωμα, να παραπεμφθούν προς κρίση στην αρμόδια Επιτροπή Ενστάσεων, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 7 του ν. 2308/1995»:

τμήμα Δασικών Χαρτογραφήσεων⁴¹, αρμόδιο για τις δασικές χαρτογραφήσεις και τα ιδιοκτησιακά θέματα που ρυθμίζονται με τον παρόντα νόμο (άρθρο 28, παρ. 10, ν. 2664/1998⁴²).

18. Οριστικός δασικός χάρτης. Αποδεικτική ισχύ

45 Ο δασικός χάρτης καθίσταται οριστικός στο σύνολό του από την ημερομηνία δημοσίευσής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Έχει πλήρη αποδεικτική ισχύ σε κάθε διοικητική ή δικαστική αρχή.

Για τα τμήματα του δασικού χάρτη που αποτελούν κατά το νόμο δασικές περιοχές εφαρμόζονται και ισχύουν οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας.

19. Αίτηση ακυρώσεως στο ΣτΕ των πράξεων κυρώσεως δασικών χαρτών

46 Επιτρέπεται αίτηση ακυρώσεως στο ΣτΕ των πράξεων κυρώσεως των δασικών χαρτών.

Αίτηση ακυρώσεως κατά του κυρωθέντος δασικού χάρτη μπορεί να υποβάλλει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον. Την ίδια αίτηση μπορεί να ασκήσει και ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής για την παράλειψη να περιληφθεί στο δασικό χάρτη ορισμένη έκταση.

47 Αν εκδοθεί ακυρωτική δικαστική απόφαση και η πλημμέλεια για την οποία έγινε δεκτή η αίτηση ακυρώσεως ανάγεται στο στάδιο της διαδικασίας των αντιρρήσεων, η υπόθεση παραπέμπεται στην ΕΠ.Ε.Α., εφόσον αυτή υφίσταται.

Αλλιώς παραπέμπεται στο Τεχνικό Συμβούλιο Δασών, το οποίο επιλαμβάνεται, σύμφωνα με το άρθρο 9, παρ. 2, ν. 998/1979, όπως ισχύει κάθε φορά, μέσα σε πέντε (5) μήνες.

20. Αναμόρφωση κυρωμένου δασικού χάρτη

48 Αναμόρφωση, μετά την τμηματική ή ολική κύρωση, του δασικού χάρτη δεν επιτρέπεται.

41 Με το άρθρο 6 ν. 3208/2003, ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003, ορίζεται ότι: «1. Κύριοι, νομείς και κάτοχοι δασικών εν γένει εκτάσεων ή άλλων ακινήτων υποχρεούνται να επιτρέπουν την είσοδο και εργασία των συνεργείων των υπηρεσιών του άρθρου 28 παράγραφος 10 του Ν. 2664/1998 μέσα στα ακίνητά τους, καθώς και την τοποθέτηση σημάτων και οροσήμων. Οι παραβάτες τιμωρούνται κατά τις διατάξεις του άρθρου 169 του Ποινικού Κώδικα.

2. Όποιος από πρόθεση μετατοπίζει, αφαιρεί, καταστρέφει ή βλάπτει τα τοποθετούμενα ορόσημα ή σήματα από τα συνεργεία των υπηρεσιών της παραγράφου 10 του άρθρου 28 του Ν. 2664/1998 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός (1) έτους».

42 Με το άρθρο. 28, παρ. 11, ν. 2664/1998 ορίζεται ότι «Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομικών και Γεωργίας, καθορίζονται η διάρθρωση, ο εξοπλισμός, οι αρμοδιότητες και η στελέχωση των υπηρεσιών που συνιστώνται κατά την προηγούμενη παράγραφο».

49 Ωστόσο, στο γενικό αυτόν κανόνα εισάγονται δύο σημαντικές εξαιρέσεις:

Εξαίρεση πρώτη: Αν η αναμόρφωση επιβάλλεται από αμετάκλητη δικαστική απόφαση για συγκεκριμένες περιοχές. Η αναμόρφωση αυτή είναι υποχρεωτική και πρέπει να υπαγορεύεται από το περιεχόμενο της συγκεκριμένης δικαστικής απόφασης.

50 Εξαίρεση δεύτερη: Αν η αναμόρφωση αφορά στην προσθήκη νέων περιοχών που δασώθηκαν, φυσικά ή τεχνητά, όπως προκύπτει από αντίστοιχες διοικητικές πράξεις, μετά την κύρωση του δασικού χάρτη.

51 Η αναμόρφωση συνίσταται στην αποτύπωση στον κυρωμένο δασικό χάρτη των παραπάνω εκτάσεων με μέριμνα της αρμόδιας Διευθύνσεως Δασών⁴³.

21. Κατάρτιση και τήρηση δασολογίου

52 Για τις περιοχές με δασικό χαρακτήρα μετά την κύρωση κάθε δασικού χάρτη η αρμόδια Διεύθυνση Δασών προβαίνει σε κατάρτιση και τήρηση δασολογίου.

Στο νόμο ορίζονται τα ακόλουθα για τις συγκεκριμένες περιοχές που περιλαμβάνονται στο δασολόγιο:

«6. Μετά από την κύρωση κάθε δασικού χάρτη η αρμόδια Διεύθυνση Δασών προβαίνει σε κατάρτιση και τήρηση Δασολογίου για τις περιοχές των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του ν. 998/1979 που περιλαμβάνονται σε αυτόν, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των διατάξεων του άρθρου 3 του ν. 3208/2003 (Α` 303)»⁴⁴.

22. Καέντα εδάφη. Κτηματογράφηση και σύνταξη δασικού χάρτη

53 Στο άρθρο 27B ν. 2664/1998, με παράτιτλο «Επιτάχυνση της διαδικασίας κτηματογράφησης και κύρωσης δασικών χαρτών εκτός Νομού Αττικής», ορίζονται τα ακόλουθα:

«Οι περιοχές που πλήττονται από πυρκαγιά κηρύσσονται υπό κτηματογράφηση μέσα σε ένα μήνα από την εκδήλωση της πυρκαγιάς, εφόσον δεν τελούν ή δεν έχουν κηρυχθεί υπό κτηματογράφηση.

Η εταιρία «ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε.» αναθέτει χωρίς καθυστέρηση τη σύνταξη δασικού χάρτη της πληγείσας περιοχής κατά τις κείμενες διατάξεις»⁴⁵

43 Αρβανίτης, Κτημ2020, σ. 199-200.

44 Άρθρο 20, παρ. 6, ν. 3998/2010. Το άρθρο 20, όπως είχε τροποποιηθεί από το άρθρο 55 ν. 4030/2011, ΦΕΚ Α' 249, αντικαταστάθηκε από την παρ. 7 άρθρου 7 ν. 4164/2013, ΦΕΚ Α' 156/9.7.2013. Βλ. και άρθρο 13 του ίδιου νόμου (μεταβατικές διατάξεις).

45 Το άρθρο 27B προστέθηκε με το άρθρο 8 ν. 3818/2010, ΦΕΚ Α' 17/16.2.2010.

23. Καέντα εδάφη Νομού Αττικής- Κτηματογράφηση και σύνταξη δασικού χάρτη στην Αττική

54 Σχετική είναι η διάταξη του άρθρου 27Α, παρ. 5, ν. 2664/1998, σύμφωνα με την οποία:

«5. Οι περιοχές του Νομού Αττικής που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2009, εάν δεν έχουν κηρυχθεί υπό κτηματογράφηση, κηρύσσονται υποχρεωτικά μέσα σε ένα μήνα από την ισχύ του παρόντος νόμου υπό κτηματογράφηση. Η ανάθεση μελετών σύνταξης του οικείου δασικού χάρτη γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παραγράφου 7 του άρθρου 27 του παρόντος νόμου και τις διατάξεις του ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42 Α)».

24. Αντικατάσταση του άρθρου 27 ν. 2664/1998

55 Οι παρ.1, 2, 3, 4 και 6 του άρθρου 27Α, το οποίο είχε προστεθεί με το άρθρο 5 ν. 3818/2010, ΦΕΚ Α' 17/16.2.2010, καταργήθηκαν από το άρθρο 26, παρ. 2, ν. 3889/2010, ΦΕΚ Α' 182/14.10.2010.

Στο ίδιο άρθρο (26, παρ. 1, 2 και 3 ν. 3889/2010) ορίζονται ειδικότερα τα εξής:

«1. Το άρθρο 27 του ν. 2664/1998 καταργείται. Όπου στις κείμενες διατάξεις γίνεται παραπομπή στο άρθρο αυτό, εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις των άρθρων 13 έως 22 του παρόντος κεφαλαίου.

2. Καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 1, 2, 3, 4 και 6 του άρθρου 27Α του ν. 2664/1998.

3. Κάθε άλλη διάταξη που αντίκειται στις διατάξεις του παρόντος νόμου καταργείται, με εξαίρεση τις διατάξεις του ν. 3028/2002».

25. Μετονομασίες: Τοπική ή δημοτική κοινότητα

56 Παραπέρα, στο ίδιο άρθρο (26, παρ. 4, ν. 3889/2010) ορίζονται τα ακόλουθα:

«4. Μετά την 1.1.2011 όπου στο νόμο αυτόν αναφέρεται:

α. τοπικό διαμέρισμα ή κοινότητα, ή δημοτικό διαμέρισμα σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α') νοείται τοπική ή δημοτική κοινότητα αντιστοίχως, και

β. Περιφέρεια και Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας, σύμφωνα με το άρθρο 283 παρ. 3 του ν. 3852/2010 νοείται η Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 του ίδιου νόμου νοείται ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αντιστοίχως.

26. Μεταβατικές διατάξεις

57 Τέλος, στο ίδιο άρθρο (26, παρ. 5, 6 και 7, ν. 3889/2010) εισάγονται οι ακόλουθες μεταβατικές διατάξεις:

α. Μέχρι την κατάρτιση δασολογίου

«5. Μέχρι την κατά το άρθρο 3 του ν. 3208/2003 κατάρτιση και τήρηση Δασολογίου ο, κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, ειδικότερος χαρακτηρισμός των περιλαμβανόμενων στον κυρωμένο δασικό χάρτη περιοχών είναι επιτρεπτός μόνο για την εξυπηρέτηση δημοσίου σκοπού εκ των αναφερομένων στα άρθρα 58 και 59 του ν. 998/1979.

Αρμόδιο για το χαρακτηρισμό είναι στην περίπτωση αυτή το Τεχνικό Συμβούλιο Δασών, το οποίο αποφαινεται μετά από γνώμη του οικείου Δασαρχείου και της αρμόδιας Διεύθυνσης Δασών».

β. Εκκρεμείς διαδικασίες

58 «6. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου καταλαμβάνουν κάθε εκκρεμή διαδικασία κύρωσης δασικών χαρτών, ανεξαρτήτως του σταδίου στο οποίο βρίσκεται».

γ. Μέχρι την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων

59 «7. Μέχρι την έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων και των υπουργικών αποφάσεων που προβλέπονται για την ρύθμιση ειδικών θεμάτων του παρόντος κεφαλαίου, εφαρμόζονται για τα θέματα αυτά οι υφιστάμενες κανονιστικές πράξεις, κατά το μέτρο που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου».

60 Μετά από τα στάδια που επισημάνθηκαν παραπάνω υπάρχει αυτό που αποκαλούμε Δασολόγιο. Επιπλέον, πρέπει να εξετασθεί τι νοείται με τον όρο Δασικό Κτηματολόγιο. Προηγούνται, όμως, οι υπάρχουσες ρυθμίσεις με αντικείμενο το Δασολόγιο.

IV. Δασολόγιο

A. Προλεγόμενα

61 Το δασολόγιο αποτελεί αντικείμενο ρυθμίσεως πολλών κανόνων δικαίου. Ενδεικτικά, εντοπίζεται στις ακόλουθες διατάξεις:

- Σύμφωνα με το άρθρο 24, παρ. 1, εδ. δ', Συντ «*Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους*».
- Με το ν. 3208/2003 «*Προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις*» (ΦΕΚ Α' 303) τροποποιήθηκε ο ν. 998/1979 «*Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας*» (ΦΕΚ Α' 289).
- Με το άρθρο 34, παρ. 9, ν. 4280/2014, όπου ορίζεται ότι «9. *Οι πράξεις του δασάρχη και οι αποφάσεις των Επιτροπών που εκδίδονται κατά τις προηγούμενες παραγράφους, με τις οποίες περιοχές ή τμήματά τους χαρακτηρίζονται ως δάση ή*

δασικές εκτάσεις, λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη κατά την κατάρτιση του δασικού χάρτη και τη σύνταξη του δασολογίου της αντίστοιχης περιοχής».

- Με το άρθρο 26, παρ. 1, υπό ε, πδ 100/2014, «Οργανισμός Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», σύμφωνα με το οποίο «Οι επιχειρησιακοί στόχοι της Διεύθυνσης Δασικών Έργων και Υποδομών είναι ιδίως... ε) Η κάλυψη της χώρας με χάρτες βλάστησης και χρήσεων γης και την κατάρτιση και τήρηση του Δασολογίου, ...»⁴⁶
- Με με το άρθρο 7, παρ. 7, ν. 4164/2013, κατά το οποίο «το άρθρο 20 του ν. 3889/2010, όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως ακολούθως ...6. Μετά από την κύρωση κάθε δασικού χάρτη η αρμόδια Διεύθυνση Δασών προβαίνει σε κατάρτιση και τήρηση Δασολογίου για τις περιοχές των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του ν. 998/1979 που περιλαμβάνονται σε αυτόν, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των διατάξεων του άρθρου 3 του ν. 3208/2003 (Α` 303)».
- Με το άρθρο 25, παρ. 3, ν. 3889/2010, κατά το οποίο «3. Η παράγραφος 4 του άρθρου 14 του ν. 998/1979 αντικαθίσταται ως εξής:"4. Οι πράξεις του Δασάρχη και οι αποφάσεις των Επιτροπών που εκδίδονται κατά τις προηγούμενες παραγράφους, με τις οποίες περιοχές ή τμήματα τους χαρακτηρίζονται ως δάση ή δασικές εκτάσεις, λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη κατά την κατάρτιση του δασικού χάρτη και τη σύνταξη του δασολογίου της αντίστοιχης περιοχής"».
- Με το άρθρο 25, παρ. 5, ν. 3889/2010, σύμφωνα με το οποίο «5. Η περίπτωση γ` της παραγράφου 5 του άρθρου 8 του ν. 3208/2003 αντικαθίσταται ως εξής: "γ) Την κατάρτιση, ανάρτηση, τις διορθώσεις και συμπληρώσεις των δασικών χαρτών, την εξέταση των αντιρρήσεων από τις Επιτροπές Εξέτασης Αντιρρήσεων (ΕΠ.Ε.Α.) και την υποστήριξη του έργου τους, την κατάρτιση Δασολογίου και τη χρηματοδότηση της προμήθειας του αναγκαίου εξοπλισμού"».
- Με το άρθρο 26, παρ. 5, εδ. α', ν. 3889/2010, όπου ορίζεται ότι «5. Για τη μέχρι την κατά το άρθρο 3 του ν. 3208/2003 κατάρτιση και τήρηση Δασολογίου συστήνεται Επιτροπή Δασολογίου Περιφερειακής Ενότητας στην έδρα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με αρμοδιότητα τον, κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, ειδικότερο χαρακτηρισμό των

46 Στο άρθρο 26, παρ. 2, υπό δ, πδ 100/2014, ορίζεται ότι «Η Διεύθυνση Δασικών Έργων και Υποδομών αποτελείται από τα εξής Τμήματα: ... δ) Τμήμα Δασολογίου, Απογραφής και Θεματικής Υποστήριξης Δικαιωμάτων Δημοσίου...».

Στο άρθρο 26, παρ. 3, υπό δ, αα, πδ 100/2014, ορίζεται ότι «δ) Στο Τμήμα Δασολογίου, Απογραφής και Θεματικής Υποστήριξης Δικαιωμάτων Δημοσίου ανήκουν οι ακόλουθες αρμοδιότητες: αα) η μέριμνα για την κατάρτιση και τήρηση του Δασολογίου και λοιπών θεματικών χαρτών των χερσαίων φυσικών οικοσυστημάτων της χώρας, καθώς και για τη σύνταξη των σχετικών τεχνικών προδιαγραφών, π.δ., κ.υ.α., υ.α. και οδηγιών εκτέλεσής τους,... στστ) η μέριμνα για την κατάρτιση, τήρηση και ενημέρωση βάσης δεδομένων για το σύνολο των δασικών χαρτών, του Δασολογίου και λοιπών θεματικών χαρτών των χερσαίων φυσικών οικοσυστημάτων της Χώρας για τις ανάγκες της Υπηρεσίας,»...

περιλαμβανομένων στον κυρωμένο δασικό χάρτη περιοχών δασικού χαρακτήρα, προκειμένης της εφαρμογής των περί των επιτρεπτών επεμβάσεων ως και των λοιπών διατάξεων της δασικής νομοθεσίας...».

Από τις παραπάνω διατάξεις γίνεται φανερό ότι η έννομη τάξη όχι μόνο ρυθμίζει ορισμένα καίρια ζητήματα του δασολογίου⁴⁷, αλλά πολύ περισσότερο αποδίδει στο δασολόγιο ένα πολυδιάστατο ρόλο, προκειμένου να επιτευχθεί κατά το δυνατό πληρέστερα η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων.

B. Βιβλίο δασολογίου

62 Σε συμμόρφωση προς τη συνταγματική επιταγή κατάρτισης δασολογίου, ορίστηκε στο άρθρο 3 ν. 3208/2003 και υπό τον τίτλο «Δασολόγιο» ότι:

«Σε προθεσμία πέντε μηνών⁴⁸ από την κύρωση του δασικού χάρτη, κατά τη διαδικασία του άρθρου 27 του Ν. 2664/1998 (ΦΕΚ 275 Α'), καταρτίζεται και τηρείται με μέριμνα των υπηρεσιών της κάθε Διεύθυνσης Δασών Νομαρχιακού επιπέδου, το Δασολόγιο του Νομού.»

Το Δασολόγιο καταρτίζεται με μορφή Βιβλίου Γενικού Δασολογίου στο οποίο καταχωρούνται τα εμφανιζόμενα στο δασικό χάρτη δάση και δασικές εκτάσεις κατά μερίδες και κατά τρόπο ώστε να είναι ευχερής η τήρησή του και σε ηλεκτρονική μορφή⁴⁹.

Νομολογία:

- i. «...το Δασολόγιο δεν προβλέπεται ως απλή συρραφή των υφισταμένων δασικών χαρτών, αλλά ως σύνθεση, κατά τρόπο συστηματικό, των δασικών χαρτών με την προσθήκη «θεματικών και πληροφοριακών δεδομένων» (βλ. σχετική ρητή διάταξη της παρ. 3 του τεύχους οδηγιών της προσβαλλομένης υπουργικής απόφασης), καθώς και την προσθήκη των οριογραμμών της παρ. 4 του τεύχους οδηγιών της προσβαλλομένης απόφασης...»⁵⁰.

47 Βλ. σχετικά Ε. Σταματίου, Δασολόγιο- Θεσμικό πλαίσιο, διοικητική παθογένεια και πρακτική στην Ελλάδα- Η διεθνής εμπειρία, ΠκΔ 2009 34 επ. Θ. Τζαναβάρας, Νομικά πραγματικότητες και δασικών κτηματολόγιον, ΝοΒ 1976 747.

48 ΟΛΣτΕ 3973/2009, ΕΔΔΔΔ 2010 382: «... εν όψει της επιβαλλομένης από το αναθεωρηθέν άρθρο 24 του Συντάγματος υποχρέωσης κατάρτισης δασολογίου καθώς και της γενικής αρχής, σύμφωνα με την οποία η προθεσμία προς άσκηση της κανονιστικής αρμοδιότητας είναι, κατ' αρχήν, ενδεικτική, η προθεσμία που ετάχθη με την ανωτέρω εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 3 παρ. 5 του ν. 3208/2003 για την έκδοση της υπουργικής απόφασης ρυθμίσεως των σχετικών με την κατάρτιση, τήρηση, κωδικοποίηση και ενημέρωση του δασολογίου θεμάτων, είχε ενδεικτικό χαρακτήρα...» (υπό 10).

49 Βλ. σχετικά την ΟΛΣτΕ 3973/2009, ΕΔΔΔΔ 2010 382.

50 ΟΛΣτΕ 3973/2009, ΕΔΔΔΔ 2010 382 (υπό 14): «...Η συνθετική δε αυτή και, αναγκαίως, πρωτότυπη διοικητική εργασία γίνεται βάσει των ορισμών του δάσους και της δασικής εκτάσεως, όπως οι ορισμοί αυτοί δίδονται στις ήδη ισχύουσες διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 2308/2003, που α-

- ii. «...η καταχώρηση στο Δασολόγιο των δασών και των δασικών εκτάσεων χωρεί αποκλειστικώς και μόνον επί τη βάσει των κυρωμένων ήδη από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας δασικών χαρτών και μάλιστα επί τη βάσει των διακριβωθέντων κατά την σύνταξη των χαρτών ορίων των δασών και των δασικών εκτάσεων, δεν καταλείπεται δε στις αρμόδιες για την κατάρτιση και την τήρηση του Δασολογίου αρχές (Τμήματα Δασικών Χαρτογραφίσεων των Διευθύνσεων Δασών των Νομών) αρμοδιότητα μεταβολής των ορίων αυτών, οποιαδήποτε δε αναμόρφωση των δασικών χαρτών χωρεί μόνον με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας που λαμβάνεται μετά από εισήγηση της οικείας Διεύθυνσης Δασών (άρθρ. 27 παρ.4 του ν. 2664/1998, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρ. 5 παρ.2 του ν. 2308/2003)...»⁵¹.
- iii. «...το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζει ότι η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Στον δε ν. 998/1979 (Α' 289) προβλέπεται χαρτογράφηση των δασών και των δασικών εκτάσεων και σύνταξη δασικού χάρτη (άρθρο 12), τήρηση γενικού δασολογίου στην αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία του οικείου Υπουργείου και τοπικών δασολογίων σε κάθε Δασαρχείο, όπου καταχωρίζονται τα δάση και οι δασικές εκτάσεις που αποτυπώνονται στον οικείο δασικό χάρτη (άρθρο 13), καθώς επίσης και ειδική ενδικοφανής διαδικασία για τον χαρακτηρισμό προσωρινά, μέχρι την έγκριση του ανωτέρω δασικού χάρτη, μιας εκτάσεως ως δάσους ή δασικής (άρθρο 14)...»⁵².

Γ. Έννοια δασολογίου

63 Δασολόγιο είναι η συστηματική σύνθεση δασικών χαρτών, στους οποίους αποτυπώνονται δάση και δασικές εκτάσεις, θεματικά και πληροφοριακά δεδομένα, καθώς και καταγραφή οριογραμμών⁵³.

Δ. Μερίδα του Δασολογίου – Κωδικός αριθμός δάσους

64 Το Δασολόγιο περιέχει μερίδες. Τα στοιχεία που εντάσσονται σε κάθε μερίδα Δασολογίου συνιστούν εφαρμογή της αρχής της ειδικότητας, όπως αυτή ισχύει και στο πεδίο του Δασικού Δικαίου. Στο νόμο ορίζονται σε σχέση με το περιεχόμενο των μερίδων Δασολογίου τα ακόλουθα:

1. Μερίδα Δασολογίου και αρχή ειδικότητας

65 Περιεχόμενο της μερίδας του Δασολογίου είναι, μεταξύ άλλων γενικών στοι-

ντικατέστησαν τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 998/1979 (λαμβανομένων επίσης υπ' όψη των οριζομένων στις παρ. 6 και 7 του άρθρου 1 του ν. 3147/2003)...».

51 ΟλΣτΕ 3973/2009, ΕΔΔΔΔ 2010 382 (υπό 14).

52 ΣτΕ 350/2013, ΝΟΜΟΣ.

53 Βλ. ΟλΣτΕ 3973/2009, ΕΔΔΔΔ 2010 382 (υπό 14). ΣτΕ 350/2013, ΝΟΜΟΣ.

χείων, ο κωδικός αριθμός του δάσους ή της δασικής εκτάσεως. Εξάλλου, κάθε μερίδα του Δασολογίου συνοδεύεται από ειδικό φάκελο. Τα θέματα αυτά ρυθμίζονται στο νόμο ως εξής:

«Σε κάθε μερίδα του Δασολογίου καταχωρίζονται ο κωδικός αριθμός του δάσους ή της δασικής έκτασης, που εμφανίζεται στο δασικό χάρτη, η ονομασία, ο αριθμός της κυρωτικής απόφασης του δασικού χάρτη, το εμβαδόν της έκτασης, η περιγραφή των διακριβωθέντων ορίων, η περιγραφή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της δασικής βλάστησης και κάθε άλλο προσδιοριστικό του δασοκτήματος στοιχείο.

Κάθε μερίδα του Δασολογίου συνοδεύεται και συσχετίζεται με ειδικό φάκελο που περιέχει αντίγραφα των κυρωμένων δασικών χαρτών, αποφάσεις κηρύξεως εκτάσεων ως αναδασωτέων και κάθε άλλο στοιχείο που χρησιμοποιήθηκε για την κατάρτιση του Δασολογίου» (άρθρο 3, παρ. 2, ν. 3208/2003).

Ο Κωδικός Αριθμός Δάσους συμπλέει με τον ΚΑΕΚ και σε καμία περίπτωση δεν τον αντικαθιστά ή τον καταλύει.

2. Άλλα προσδιοριστικά στοιχεία

66 Πέρα από τα παραπάνω γενικά στοιχεία, στη μερίδα του Δασολογίου μπορεί να περιέχονται και ορισμένα ειδικά προσδιοριστικά στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά διαφοροποιούνται, ανάλογα με το αν το δάσος βρίσκεται υπό δασοπονική εκμετάλλευση ή είναι εκτός μιας τέτοιας εκμεταλλεύσεως. Ειδικότερα:

«(3) 2. Στη μερίδα του κάθε δάσους που βρίσκεται υπό δασοπονική εκμετάλλευση αναγράφεται πέραν των παραπάνω γενικών στοιχείων και το είδος του δάσους (σπερμοφυές, διφυές, πρεμνοφυές), τα κύρια δασοπονικά είδη και η σύνθεσή τους (αμιγές, μεικτό), η συνολική του έκταση, η ιδιοκτησιακή του κατάσταση και άλλα προσδιοριστικά στοιχεία.

Για τις υπόλοιπες εκτάσεις που περιέχονται στο δασικό χάρτη και τελούν εκτός δασοπονικής εκμετάλλευσης, οι μερίδες τηρούνται κατά γεωγραφική ενότητα και προσδιορίζονται σε αυτές τα τοπωνύμια, το είδος και η πυκνότητα της βλάστησης, η συνολική έκταση, η χρήση της έκτασης και άλλα προσδιοριστικά στοιχεία» (άρθρο 3, παρ. 3, εδ. α' και β', ν. 3208/2003).

3. Σημειώσεις στο περιθώριο της μερίδας

67 *«Στο περιθώριο της κάθε μερίδας σημειώνονται οι εκτάσεις που κηρύσσονται αναδασωτέες λόγω καταστροφής ή αποψίλωσης της δασικής βλάστησης, καθώς και οι εκτάσεις της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του Ν. 998/1979. (άρθρο 3, παρ. 3, εδ. γ', ν. 3208/2003)⁵⁴.*

54 Ενδεικτικά: Κ. Χιώλου, Η υποχρεωτική αναδάσωση των εκ πυρκαϊάς ή άλλως καταστραφόμενων ή αποψιλουμένων δασικών εκτάσεων, ΕπΕπ ΔΣΘ 1998 79 επ.

4. Ειδικός χωριστός φάκελος

68 «Οι χάρτες που απεικονίζουν τις εκτάσεις της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του Ν. 998/1979 τίθενται σε χωριστό φάκελο» (άρθρο 3, παρ. 3, εδ. δ', ν. 3208/2003)⁵⁵.

5. Αντίγραφο δασολογίου και συμπληρώσεις

69 Στο νόμο προβλέπεται αποστολή του υπάρχοντος δασολογίου σε αρμόδια όργανα. Καθώς επίσης και παραπέρα αποστολή των όποιων συμπληρώσεων ή τροποποιήσεων του δασολογίου.

«4. Αντίγραφο του κατά τα ανωτέρω καταρτιζόμενου δασολογίου, καθώς και οι μετά την κατάρτισή του τυχόν συμπληρώσεις ή τροποποιήσεις αποστέλλονται στη Διεύθυνση Δασών της Περιφέρειας και στην Κεντρική Δασική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας» (άρθρο 3, παρ. 4, ν. 3208/2003).

6. Υπουργική απόφαση

70 Με υπουργική απόφαση ρυθμίζονται ορισμένα «ειδικότερα» ζητήματα ή ζητήματα τεχνικά ή λεπτομερειακού χαρακτήρα σε σχέση με το δασολόγιο. Στο νόμο ορίζεται ότι *«5. Με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, που εκδίδεται εντός δύο μηνών από την ισχύ του παρόντος, καθορίζονται θέματα σχετικά με την κατάρτιση, τήρηση, κωδικοποίηση και ενημέρωση του δασολογίου» (άρθρο 3, παρ. 5, ν. 3208/2003)*⁵⁶.

55 Στο άρθρο 3, παρ. 7, ν. 998/1979 (η παρ. 7 προστέθηκε με την παρ. 2 άρθρου 1, ν. 3208/2003, ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003) ορίζονται τα ακόλουθα

«Οι δημόσιες μη εποικιστικές εκτάσεις των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 6, καθώς και οι δημόσιες εκτάσεις που λόγω του είδους της βλάστησης δεν εμπίπτουν στις παραγράφους 1, 2 και 4, αλλά ευρίσκονται επί κλιτών ορέων, που δεν παραδόθηκαν κατά τις διατάξεις του άρθρου 74 στις γεωργικές υπηρεσίες, εξακολουθούν να τελούν υπό τη διοίκηση και διαχείριση της δασικής υπηρεσίας, με μέριμνα της οποίας χαρτογραφούνται και διατίθενται για την εξυπηρέτηση των σκοπών που αναφέρονται στα άρθρα 45 έως και 61 του παρόντος νόμου και στο άρθρο 13 παράγραφος 2 του Ν. 1734/1987 ή χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι ή για τη δημιουργία νέων δασών.

Τα προβλεπόμενα από το άρθρο 8 Συμβούλια είναι αρμόδια και για τη διοικητική αναγνώριση της κυριότητας ή άλλων εμπράγματων δικαιωμάτων επί αυτών των εκτάσεων.

Οι υποθέσεις που προσάγονται στα Συμβούλια κρίνονται κατά τις διατάξεις του Α.Ν. 1539/1938 (ΦΕΚ 488 Α) όπως ισχύει».

Πρέπει να επισημανθεί ότι η παραπάνω παράγραφος 7 καταργήθηκε από το άρθρο 32, παρ. 1, ν. 4280/2014, ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014.

56 Βλ. και άρθρο 26 ν. 3889/2010, ΦΕΚ Α' 182/14.10.2010, με τις παρ. 5 έως 7 του οποίου ορίζεται ότι:

«5. Μέχρι την κατά το άρθρο 3 του ν. 3208/2003 κατάρτιση και τήρηση Δασολογίου ο, κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, ειδικότερος χαρακτηρισμός των περιλαμβανόμενων στον κωρωμένο δασικό χάρτη περιοχών είναι επιτρεπτός μόνο για την εξυπηρέτηση δημοσίου σκοπού εκ των αναφερομένων στα άρθρα 58 και 59 του ν. 998/1979.

Αρμόδιο για το χαρακτηρισμό είναι στην περίπτωση αυτή το Τεχνικό Συμβούλιο Δασών, το οποίο αποφαινεται μετά από γνώμη του οικείου Δασαρχείου και της αρμόδιας Διεύθυνσης Δασών.

Νομολογία:

«...Επειδή, με την διάταξη του άρθρου 43 του Συντάγματος παρέχεται στον κοινό νομοθέτη η εξουσία να μεταβιβάζει την αρμοδιότητά του προς θέσπιση κανόνων δικαίου στην εκτελεστική λειτουργία. Τίθεται δε ο κανόνας ότι η σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση παρέχεται προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ως αρχηγό της εκτελεστικής λειτουργίας που ασκεί την μεταβιβαζόμενη αρμοδιότητα με προεδρικά διατάγματα, με τα οποία ρυθμίζονται είτε θέματα, καθοριζόμενα σε γενικό πλαίσιο υπό ορισμένους όρους διά νόμων, ψηφιζομένων υπό της Ολομελείας της Βουλής (νόμων-πλαισίων), είτε ειδικά θέματα, προσδιοριζόμενα συγκεκριμένως υπό της εξουσιοδοτικής νομοθετικής διατάξεως. Επιτρέπεται, πάντως, σύμφωνα με την παρ. 2 εδάφιο δεύτερο του ανωτέρω άρθρου 43 του Συντάγματος, κατ' εξαίρεση του τιθεμένου ως άνω κανόνα, να ορίζονται ως φορείς της κατ' εξουσιοδότηση ασκουμένης κανονιστικής αρμοδιότητας και άλλα, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανα της Διοικήσεως, εφ' όσον, όμως, πρόκειται, περί «ειδικότερων», θεμάτων ή «θεμάτων με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». (ΣτΕ 4025/1998 Ολομ.).

Εν προκειμένω, στις προπαρατεθείσες διατάξεις των παρ. 1 έως 4 του άρθρου 3 του ν. 3208/2003 έχει περιληφθεί η πρόβλεψη για την κατάρτιση και τήρηση του Δασολογίου, οι αρμόδιες γι' αυτό αρχές, η μορφή καθώς το περιεχόμενο αυτού, κατά τα κύρια στοιχεία του. Συνακόλουθα, τα «θέματα σχετικά με την κατάρτιση, τήρηση, κωδικοποίηση και ενημέρωση του δασολογίου», για τον καθορισμό των οποίων παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Γεωργίας με την διάταξη της παρ.5 του άρθρου 3 του ν. 2308/2003, αφορούν – εν όψει της, κατά τα ανωτέρω, ουσιαστικής ρυθμίσεως του Δασολογίου από τον ίδιο το νόμο- στην θέσπιση δευτερευουσών, λεπτομερειακού χαρακτήρα, ρυθμίσεων και ρυθμίσεων με τεχνικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, επιτρεπτός, κατ' άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, παρέχεται με την προαναφερθείσα διάταξη εξουσιοδότηση για την ρύθμιση των ανωτέρω θεμάτων στον Υπουργό Γεωργίας (ήδη Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων), όχι δε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, πρέπει δε να απορριφθεί ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 4025/1998 , Ολ. 1460/1990 , Ολ. 4430/1984)...». ⁵⁷

6. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου καταλαμβάνουν κάθε εκκρεμή διαδικασία κύρωσης δασικών χαρτών, ανεξαρτήτως του σταδίου στο οποίο βρίσκεται.

7. Μέχρι την έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων και των υπουργικών αποφάσεων που προβλέπονται για την ρύθμιση ειδικών θεμάτων του παρόντος κεφαλαίου, εφαρμόζονται για τα θέματα αυτά οι υφιστάμενες κανονιστικές πράξεις, κατά το μέρος που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου».

57 ΟΛΣτΕ 3973/2009, ΝΟΜΟΣ.

V. Σχέσεις δασικού κτηματολογίου προς κτηματολογικό δασολόγιο

71 Στο ερώτημα, αν το Δασικό Κτηματολόγιο διαφέρει από το Κτηματολογικό Δασολόγιο, η απάντηση μπορεί να είναι μόνο καταφατική. Το Κτηματολόγιο είναι το γένος ενώ το δασολόγιο το είδος. Βέβαια, ο δασικός χάρτης εξακολουθεί να έχει τη βαρύνουσα σημασία του πρώτου και θεμελιώδους συστατικού υλικού⁵⁸.

72 Το Δασικό Κτηματολόγιο είναι το κτηματολόγιο των δασών και των δασικών εκτάσεων., καθώς και άλλων εκτάσεων που λόγω της δασικής βλαστήσεως υπάγονται στη δασική νομοθεσία. Σε αυτό το Κτηματολόγιο αντιστοιχούν άλλα κτηματολόγια, λ.χ. το Αγροτικό Κτηματολόγιο⁵⁹ ή το Θαλάσσιο Κτηματολόγιο⁶⁰. Το Δασικό Κτηματολόγιο δεν καταλαμβάνει άλλα γεωτεμάχια, όπως είναι λ.χ. τα οικόπεδα ή τα αγροτεμάχια. Με αυτήν την έννοια είναι ένα ορισμένων εκτάσεων Κτηματολόγιο, ένα εξαιρετικά σημαντικό αλλά ειδικό κτηματολόγιο. Ορθά επισημαίνεται ότι το Δασικό Κτηματολόγιο είναι προϋπόθεση του Εθνικού Κτηματολογίου, μεταξύ πολλών άλλων λόγων, διότι τα 80.000 στρέμματα δασών και δασικών εκτάσεων αντιστοιχούν στο 60% των συνολικών εκτάσεων της χώρας⁶¹. Χωρίς το 60% του Ελληνικού εδάφους το υπόλοιπο Εθνικό Κτηματολόγιο θα είναι, όταν ποτέ ολοκληρωθεί, ένα χωλό Εθνικό Κτηματολόγιο.

73 Το Κτηματολογικό Δασολόγιο είναι το δασολόγιο που ρυθμίζεται από το Κτηματολογικό Δίκαιο. Δασολόγιο υπήρχε και πριν από το Εθνικό Κτηματολόγιο ή τουλάχιστον θα μπορούσε να υπάρξει, χωρίς να υπάγεται στις ρυθμίσεις των ν. 2308/1995 και 2664/1998, όπως ισχύουν.

74 Στο Κτηματολογικό Δασολόγιο μπορεί να αντιστοιχεί ένα «κτηματολογικό αγρολόγιο» ή ένα «κτηματολογικό οικοπεδολόγιο» ή ακόμη ένα «κτηματολογικό οικοδομολόγιο ή κτισματολόγιο».

Επίμετρο

75 Με βάση τα όσα έχουν θιγεί στο παρόν άρθρο, θα μπορούσε να αντληθεί το ακόλουθο συμπέρασμα: Οι δασικοί χάρτες, ως λογικό προηγούμενο κάθε δασολογίου, καθώς και το Δασικό Κτηματολόγιο, ως αναπόσπαστο μέρος του Εθνικού

58 Δεν πρέπει να αποκλεισθεί η ακόλουθη παρατήρηση: Με σημείο εκκινήσεως το Κτηματολογικό Δίκαιο υπάρχει το Δασικό Κτηματολόγιο. Με σημείο εκκινήσεως το Δασικό Δίκαιο υπάρχει Κτηματολογικό Δασολόγιο. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχει ήδη το Κτηματολογικό Δασικό Δίκαιο, επικρατέστερη φαίνεται να είναι η θέση ότι το Κτηματολόγιο είναι το γένος και το δασολόγιο το είδος.

59 Ενδεικτικά βλ. *Κ.-Α. Δούκα*, Δασικό και Αγροτικό Κτηματολόγιο, 2002, όπου προτάσεις για την κατάρτιση Δασικού Κτηματολογίου, σ. 227 επ.

60 *Αρβανίτης*, Κτημ2020, σ. 235-243.

61 *Κ.-Α. Δούκας*, ΔασΑγρΚτημ, σ. 15-16.

Κτηματολογίου, βαίνουν με αργά, πολύ αργά, βήματα, και αυτή η «ταχύτητά» τους είναι αντιστρόφως ανάλογη προς τη συνταγματική επιταγή της προστασίας των δασών, ως ενός πολύ σημαντικού μέρους της προστασίας του περιβάλλοντος⁶².

Δεν απέχει από την πραγματικότητα η παρατήρηση ότι μια τέτοια πορεία είναι ασυμβίβαστη προς τη συνταγματική αρχή της αειφορίας, στο πλαίσιο της οποίας η βιωσιμότητα του δασικού πλούτου είναι όρος επιβίωσης και επόμενων γενεών. Με αυτήν την έννοια η αργόσυρτη αυτή πορεία αντιτίθεται προφανώς και χωρίς επιφυλάξεις στο άρθρο 24 Συντ⁶³, όπου εντοπίζουμε μια σημαντικότερη πηγή του δικαίου του περιβάλλοντος⁶⁴.

Στο παρόν επίμετρο μπορεί να προστεθεί και το κείμενο του άρθρου 60, παρ. 1, ν. 4280/2014, σύμφωνα με το οποίο,

«1. Εντός ενός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου:

- α) Ολοκληρώνεται με ευθύνη του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής η κωδικοποίηση της δασικής νομοθεσίας.
- β) Συντάσσεται με ευθύνη του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ολοκληρωμένο Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της χώρας».

Η κωδικοποίηση της δασικής νομοθεσίας και το Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της χώρας, αν ποτέ γίνουν και αν ποτέ εφαρμοσθούν μπορεί να

62 Το προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι σύνθετο και αντιστοιχεί σε σύνθετη προστασία: *Α. Τάχος*, Δίκαιο Προστασίας Περιβάλλοντος⁶ (2006), σ. 60-61.

63 Από την εκτενή βιβλιογραφία βλ. ενδεικτικά: *Καράκωστα*, Απειλούμενη συνταγματική παραβίαση του περιβαλλοντικού κεκτημένου, το άρθρο 24 του Συντάγματος μη αναθεωρητέα διάταξη, ΠκΔ 2000. *Κ. Μενουδάκου*, Η αναθεώρηση του Συντάγματος και η βιώσιμη ανάπτυξη, σε «Το άρθρο 24 του Συντάγματος μετά την αναθεώρησή του, 2002», σ. 31 επ. *Τάχος*, Η επιστήμη και το περιβάλλον στο άρθρο 24 του Συντάγματος (Αντίκρουση συνταγματικού αφορισμού), ΕλλΔικ 2005 1 επ. *Ν. Αλιβιζάτου/Πρ. Παυλόπουλου*, Η συνταγματική προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, Γνμδ, ΝοΒ 1988 1581 επ. *Γ. Γιαννακούρου*, Η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων και η αναθεώρηση του Συντάγματος, Νόμος και φύση, 2007. *Ε. –Α. Μαριά*, Η νομολογιακή ερμηνεία της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 117 § 3 για τις αναδασώσεις, ΝοΒ 2010 1936. *Δ. Νικόπουλου*, Η έννομη προστασία του περιβάλλοντος ως στοιχείο του δημόσιου συμφέροντος, ΔΔικη 1990 753. *Α. Σηφάκη*, Η ανγκαιότητα της αναθεώρησης του άρθρου 24 του Συντάγματος, ΠκΔ 2000 586. *Ι. Χατζοπούλου*, Οι μεταρρυθμίσεις των διατάξεων του άρθρου 24 του Συντάγματος του 1975 που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και ειδικότερα των δασών και δασικών εκτάσεων, ΕλλΔικ 2001 1529. *Κ. Χιώλου*, Η συνταγματική προστασία των δασών, ΑρχΝ 1999 303 επ. Του *ίδιου*, Η συνταγματική προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, Αρμ1996, 933 επ. *Δ. Χριστοφιλόπουλου*, Συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος: Δάση- Δασικές εκτάσεις και πολεοδομικός σχεδιασμός, ΝοΒ 1998 449.

64 Για το Σύνταγμα ως πηγή του δικαίου του περιβάλλοντος βλ. *Ε. Κουτούπα/ Ρεγκάκου*, Δίκαιο του περιβάλλοντος³, § 1, σ. 23 επ.

αποτελέσουν εφελθήρια για τη σταδιοδρομία ενός ευπρεπούς Δασικού Κτηματολογίου⁶⁵.

76 Εξακολουθεί να ισχύει η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας⁶⁶, σύμφωνα με την οποία «...στοιχειοθετείται μη νόμιμη παράλειψη της Διοικήσεως να καταρτίσει το δασολόγιο της χώρας...». Επίσης, εξακολουθεί η διοίκηση να μη συμμορφώνεται προς την παραπάνω δικαστική απόφαση. Εξάλλου, εξακολουθούμε να μοιραζόμαστε την ανάγκη για την αποτελεσματική ένταξη των δασικών χαρτών στο δασολόγιο, καθώς και στο Εθνικό Κτηματολόγιο.

65 Ήδη πληροφορούμεθα νέα προσθήκη στη δασική νομοθεσία.

66 ΣτΕ 2818/1997, (υπό 7).